

Urmánczy Nándorné Szakácskönyve az úri világ izlése.

A könyv ára 3 korona 60 fill.
A szerző könyvének tiszta
jövedelmét a háború árvái
felsegítésére fordítja.

Eltér az eddigi sablonos rendszertől.
A mai viszonyokhoz alkalmazkodik.
Közel 500 eredeti ételreceptjét a
szerző maga próbálta ki és a ki
utána csinálja biztosra mehet.
Főszempontja: takarékoság, izle-
tesség, egészség.
Kiállítása művészi: címfődelét Glatter
Gyula festőművész rajzolta.

Franklin-Társulat kiadása.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrássy út 21.

FÉNYES LÁSZLÓ,
LANDAU BÉLA,
SZÉP ERNŐ
KÖZLEMÉNYEIT

és az 1914. évi novemberi és decem-
beri harctéri eseményeket tartalmazza

A VILÁGHÁBORÚ NAPLÓJA

NEGVEDIK FÜZETE,

A MAGYAR KÖNYVTÁR ÚJ SZOROZATÁBAN.

Ára 60 fillér.

MINDENÜTT KAPHATÓ.

A VÖRÖS KERESZT

(A genfi egyezmény ismertetése).

Írta:

MOLNÁR VIKTOR

nyug. államtitkár

Ára 60 fillér.

Megjelent a Magyar Könyvtárban.

Rendeléseknél szívesked-
jék lapunkra hivatkozni.

LAMPEL R. könyvkereskedése,
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest,
VI., Andrássy-út 21. és minden hazai
könyvkereskedésben megrendelhető:

GYULAI PÁL

EGY RÉGI UDVARHÁZ UTOLSÓ GAZDÁJA

Beszély

Dörre Tivadár rajzaival

Negyedik kiadás

Ára diszkötésben 4 korona

GYULAI PÁL

NŐK A TÜKÖR ELŐTT

Beszély

Fesztly Árpád rajzaival

Harmadik kiadás

Ára diszkötésben 5 korona

Most jelent meg!

DIPLOMÁCIAI OKMÁNYOK

Bevezette és összefüggésük szerint feldolgozta

Dr. NÉMET ALFRÉD

miniszterelnökségi miniszteri titkár.

LEGŐJADHONI TÖRTÉNETI
MŰZSIA KÖN. ÁRA

Az osztrák-magyar vöröskönyv,
a német fehérekönyv, az angol
kékkönyv, a francia sárgakönyv,
az orosz narancssárgakönyv, a
belga szürkekönyv és a szerb
kékkönyv hivatalos okiratai. ::

E munkának nagy érdekessége
abban van, hogy a háború küszö-
bén lefolyt diplomáciai akciók ok-
mányait összefüggésük szerint cso-
portosítja és magyarázza, ami által
mindenki világos képet nyer a világ-
háború okairól és előzményeiről.
:: Terjedelme 640 oldal. ::

E mű teljes anyagát adja az összes
hatalmak diplomáciai aktagyűjtemé-
nyeinek, melyek egész terjedelmük-
ben még magyarul meg nem jelentek.
Különös aktualitást nyer az elkövet-
kezendő béketárgyalások idején, mert
a tárgyalások egyik kiindulópontjául
az okmányok fognak szerepelni.

Ára 8 Korona.

Franklin-Társulat kiadása.

Mindenütt kapható.

43. SZ. 1915. (62. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, OKTÓBER 24

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre — 20 korona.
Félévre — 10 korona, negyedévenként 1 koronával
több.
Negyedévre — 5 korona.

A «Világkrónika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetéseket a postailag me-
határozott viteldij is csatolva

HONVÉDEK ELŐNYOMULÁSA.

A KELET-GALICZIAI HARCTÉRRŐL. — Balogh Rudolf, a harctérre kiküldött munkatársunk felvétele.

ULÁNUSOK.

NÉMET ÉS OSZTRÁK-MAGYAR LOVASSÁG ELŐŐRSŐN.

A KELET-GALICZIAI HARCZTÉRŐL. — Balogh Rudolf, a hárcstérre kiküldött munkatársunk felvételei.

Katona Nándor: Dunajecz.

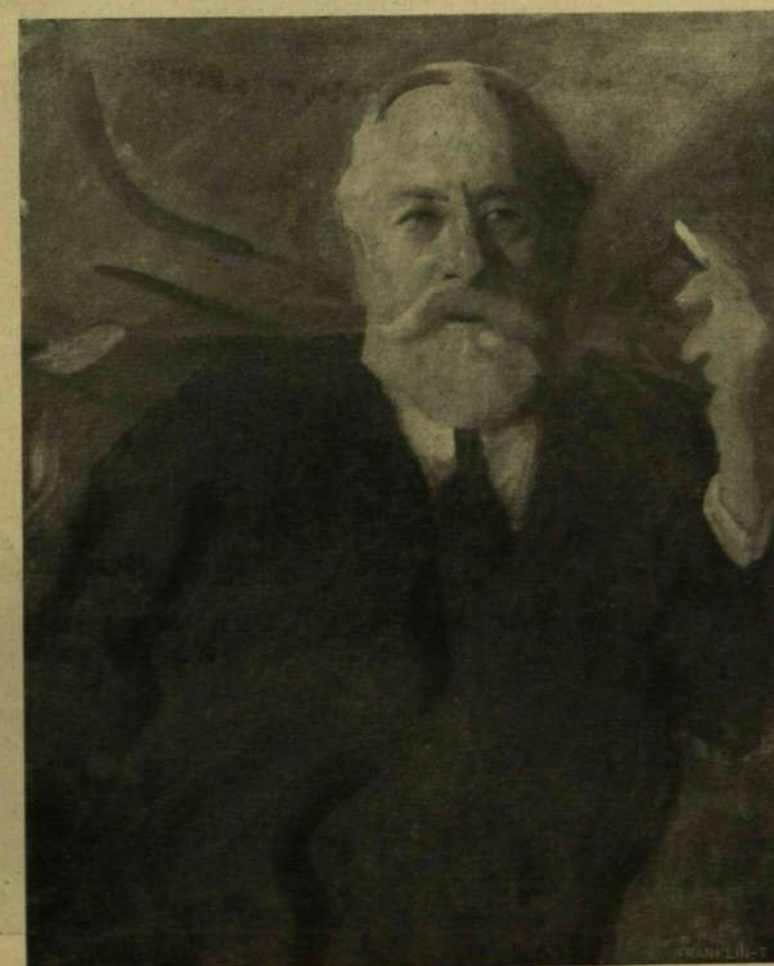
Pacskai Ferenc: Paraszt lányok.

Halmai Arthur: Sikkes dáma.

Peske Géza: Terefero.

Ferenczy Károly: Szinyei Merse Pál arcképe.

A SÁROSMEGYEI SOCSJÁTÉK NYEREMÉNYTÁRGYAINAK KIÁLLÍTÁSÁBÓL A SZÉPMŰVÉSZETI MUZEUMBAN.

Benczúr Gyula: Vajk.

HÁBORÚS HULLÁMOK.

— Egy szerző, a ki fut. —

Mikor az ágyúk megdördültek a határokon, a világ két legboldogabb embere Párisban szorongatta egymás kezét. Két ember, a ki úgy érezte, hogy életének legnagyobb, legvonzóbb álma megvalósult. A kik úgy várták a háborút, mint a szerelmes lovag a vár tövében szívének királynőjét, régóta, forró türelmetlenségben és szinte féldrúltan a hosszú várakozás tikkasztó kínjától. Végre: jött. A tűzjel fénye meglobbant az ablakban. A két szerelmes végigremegett a boldogságtól. Az egyik, a fanatikusabb és lángolóbb nem tudta megállni, hogy a boldogságát bele ne ordítsa a minden szélén föllobogó éjszakába:

— Ez az én háborúm! lihegte az öröm, a gőg és a gyönyör extázisában Szergej Izvolszkij, Oroszország párisi nagykövete. Lerohant abba a kávéháza, a melyben a pokoli izgalmak e lángoló pillanatában a francia újságírók táboroztak: ott mondta sugárzó arccal:

— Ez az én háborúm! A másik boldog: Theophile Delcassé, a francia köztársaság külügyminisztere, nem volt az őszinteségében ilyen kiáradó. Diplomata kötelességének érezte, hogy hallgasson és ne mondja el dicsekvő szóval azt, a mit úgy is mindenki tudott. Nem féltékenykedett az oroszra és nem ezáfolta le, a miért azzal dicsekedett, a mi igazában őt illette. A boldogságból bőven telt mind a kettőjüknek, mert a Háború néma segítségével a harmadiknak, a kinek sovány, éles arca nem sugárzott és keskeny ajkain rejtelt mes mosoly ült, a Háború elég nagyra ígért arra, hogy két apát is elbirjon.

Boldog-e még ma is az akkori két boldog? Hirdeti-e még ma is büszkén az egyik, a mit a másik büszke hallgatással érzett? Izvolszkij már nem rohan le többé a Café de la Paix-be és Delcassé immár másodszor nem külügyminisztere többé Franciaországnak. Először az a háború buktatta meg, a melyet nem sikerült megcsinálnia, másodszor az a háború, a melynek megcsinálásában — szerencséje volt. Ez a sikere jobban és véglegesebben agyonütötte politikai pályafutását, mint az akkori kudarcza.

Az entente, bukott külügyminiszterei között Delcassé a második, a ki a szerencse paripáján egészen alulról lovagolt föl abba a magasságba, a honnan most lezuhan. Hasonorsors kollégája: Venizelos egyszerű vidéki ügyvédből szónokolta föl magát Görögország mindenható miniszterelnökének, Delcassé még vékonyabban indult. Néptanítói diplomával a zsebében nevelőnek került egy milicmos börtönáros, képviselő házába és mikor ez a milliós meghalt, a nevelő úr örökölte — az özvegyét, az özvegyet a millióit és a milliókkal a mandátumát. Így került Párisba azzal a programmal, hogy — minisztert csinál magából. Egy nagy párisi lap külpolitikai rovatának a vezetője lett és most már két hatalom: a pénz és a befolyás birtokában nem volt nehéz megszerezni a harmadikat: a kormányzó hatalomban való részesedést is. Nagyon szép czikkeket írt és nagyon jó ebédeket adott. Igen tekintélyes személyi pártot hozott össze maga köré a parlamentben: az lehetett, a mi akart. Külügyminiszter akart lenni. Tehát külügyminiszter lett. De bejelentés a nagypolitikába, még följebb kíváncsított. A történelembe is bele akart kerülni. Miniszterelnök, a gyöngye Ribot háta mögött és tudta nélkül titkos szövetséget készített elő az angol kormány nyal Németország megtámadására. A miről a francia miniszterelnöknek sejteltse se volt, megtudta a német diplomácia. Schoen báró, a párisi német nagykövet látogatást tett a francia miniszterelnöknél, a ki e látogatás után a földulástól sápadtan sietett a külügyminiszterium palotájába és félóra mulva nem Ribot, hanem — Delcassé hagyta el a palotát. Már nem volt külügyminiszter. Akkor megírták a párisi lapok, hogy Delcassé sirt dühében és szegényében, mikor a palota kapuján kilépett. Aligha volt még rá eset, hogy egy külügyminisztert így csaptak volna el a hivatalából. Még az irasztalat sem üritette ki. Az egyetlen, a mit magával vitt a hirtelen bukásba: a háború volt.

Mint Delcassénak, Izvolszkij urnak is ott volt a kezításkájában egy háború, a melyet a konok szerző minden kétségbeesett futkósása se tudott a történelem színpadjára hozni — az annexió után. Pedig fűt-fát megmozgatott, izgult, lángolt, intrikált. Ám a doog — nem ment. A direktorok nem álltak kötélnék.

De se Delcassé, se Izvolszkij nem tudott beletörődni abba, hogy — titkos drámaíró maradjon. Az emberiség nem szabadulhatott meg a drámatól, a melyet ez a két szerző szánt neki. Külön-külön nem boldogulván, most szövetkeztek, együtt komponálták meg a darabot, a melyet Edward Grey — elfogadott előadásra, sőt a rendezés munkáját is magára vállalta. A Háborút műsorra tűzték, a Háború színe került és az előadás folyik immár teljes tizenöt hónap óta. Olyan tragédia lett belőle, a melyet a történelem véres színpadján nem játszottak még soha. A darabnak még nincs vége. Az előadás és a vér még folyik. Bizonyára izgalmas scénák vannak még hátra, míg a kárpit összeesapódik: de maga a vég már alig lehet kétséges többé és a boldog szerzők már rég megszűntek boldogok lenni. Izvolszkij szavát akkor hallották utoljára, mikor közvetlenül Varsó eleste után, de még a hír megérkezése előtt egyéni becsületszavával biztosította róla a francia kormányt, hogy a németek sohasse fognak az ősi lengyel főváros falai közé bevonulhatni. Izvolszkij azóta néma, Grey, hogy valamivel rózsásabb színben láthassa a világot fekete pápaszemet hord, Delcassé pedig influenza. Nagyobb vágya egyiknek sincs, mint az, hogy mire a függöny legördül, már ne legyenek a színházban, hanem a kórházban, a melyet a vörös kereszt lobogó véd — a tet-szénnyilvánítás minden elemi kitörése ellen is. El a közönségtől, el a nyilvánoságtól és el a történelemtől, el mindenünne, a hová oly fanatikus vágygál és oly végzetes szerencsével kíváncsítottak!...

Az első, a kinek sikerült, Theophile volt. Ő már megtalálta a maga megváltó tudógyuladást és a hátsó ajtón kisompolygott a színházba, a Vég számára ott hagyván azokat, a kik nála sokkal kevésbé kíváncsítottak arra, hogy az indulásnál ott legyenek. Delcassé már szerencsésen nem külügyminiszter és készűl fenéig üriteni a szerencséjét azzal, hogy egyszerű képviselő lenni is megszűnik. A mandátumáról is lemond, sőt szívesen lemond arról is, hogy — az eszébe jusson az embereknek majd akkor, ha az emlékezés ideje elkövetkezik. Delcassé megbukott és égő irigységgel néztek utána társai, a kik nem oly ügyesek, hogy ők is megbukhassanak. Szőlősi Zsigmond.

A HÁBORÚ AKTÁI.

Hogyan és miért tört ki a háború? Ezt a kérdést mindenki föltette magának százszor és majd mindenki kénytelen volt bevallani mindannyiszor, hogy nem tud pontos és teljesen kielégítő feleletet adni. Elolvastuk az újság-cikkeket százait, a kik többet szeretnek olvasni, azok röpiratokat és könyveket is olvastak, elolvastuk a különféle államok diplomáciáinak mindenféle színű könyveit s az ezerféle adat és argumentum, százféle különböző felfogás csak megzavarta itéletünket és fokozza azt a tudatot, hogy nem lehetünk a dologgal tisztában. Ép így vannak nemcsak az egyes emberek, hanem a népek is. Mindegyik folyton azt hallja államférfiaitól, sajtójától, hogy az ellentél idézte elő a háborút, de ma már lehetetlen meg nem hallani az ellentétes véleményt is, — a hazafias mámor első napjain pedig, a mikor mindent feketének láttunk, a mi az ellenségtől ered, mindent fehérnek, a mi a mieinktől, már túl vagyunk s eljött a higgadtabb mérlegelés ideje. Különösen ránk nézve, a kik túl vagyunk már azon az aggodalmon, hogy vereséget is szenvedhetünk és katasztrófa is fenyeget, — nekünk már, úgy érezzük, közeledek a kritika, a tanulmányok levonásának az ideje, a mikor már gondolkodnunk kell a felelősségek megoszlásáról, államférfiaink és politikai irányaink revideálásáról, jövő magatartásunk megállapításáról.

Ebben a pillanatban, a mikor mindennek szükségét éreznünk kezdtük, jelent meg az első komoly színvonalon álló könyv, a mely megpróbálja megadni az érdemleges választ arra a kérdésre, a mely a háború dolgának megítélésére az első kell, hogy legyen: mik a háború voltaképi előzményei és mik azok az okok, a melyek ezt a világ-katasztrófát elkerülhetetlenné tették. Dr. Német Alfréd miniszterelnökségi miniszteri titkár könyve ez, melynek élvezet és tanulság nézni ezt a drámát. Lényegében ez a könyv nem egyéb, mint

pragmatikus összefoglalása azoknak az okiratoknak, melyeket a hadviselő államok diplomáciái a háborút megelőző tárgyalásokra vonatkozólag különféle színes borítékaikról elnevezett könyvekben közzétettek. Egyenként már olvastuk ezeket a színes könyveket, de akkor nem kaptuk meg belőlük a kívánt tájékozást. Minden ilyen diplomáciai könyv tulajdonképpen irányamű, az illető diplomácia érdekei és szándéka szerinti célzatossággal van összeállítva. A mi az illető diplomáciának kellemetlen vagy ártalmas, az mind el van hagyva, szándékos hézagok zavarják a kritikai szemű olvasót, tendenciózus beállítások forgatják ki a tényeket való színükből. A mint azonban ezek a tendenciózus publikációk pragmatikusan egybe vannak állítva, egymást ellenőrzik és a kép mindjárt világosabb lesz. Ha az angol kékkönyvet magában olvasom, és jó időközben utána megint külön a német fehér s az osztrák-magyar vöröskönyvet — nem tudok tisztán látni. Ha azonban a tárgyalások egyes étappejaira vonatkozólag egymás mellé állítva látom valamennyit, akkor egyszerre megvilágosodik előttem az illető tárgyalás, abban a fényben, a melyet az akták és ellenakták egymásra vetnek, nemcsak azt látom, a mi az akták betüiben benne van, hanem átlátok a réseiken, bepillantok a soraik mögé, kritikai szempontokat is alkalmazhatok. A tárgyalások ily módon a kontradiktórius eljárás módján vésődnek agyamba, a diplomaták szembesítve állanak előttem s ki tudom belőlük hámozni azt is, a mit eltitkolnak.

Igy aztán szinte drámai érdekességtűvé válik az aktaháború; a szereplő személyek az egyes diplomáciaiak, a dialogus jegyzékekből és táviratokból áll, a konfliktus — ép úgy, mint az igazi drámában — mind erősebb lesz, mind több feszültséggel telik meg s a végén tragikai rohamossággal zuhan bele az egész a katasztrófába, a háborúba. Figyelmes szemnek élvezet és tanulság nézni ezt a drámát, a legnagyobbat és legvéresebbet, a melyet a

legnagyobb tragédia-író, a história az emberiség életének színpadjára vitt. Rendezője pedig a drámának a könyv szerzője s mindenki meglátja, milyen szakértelemmel és helyes érzéssel vitte szemünk elé.

A tanulságokat, melyeket az aktagyűjtemény ily összeállítása ad, dr. Német Alfréd le is vonja könyve Bevezetésében. Megállapítja, hogy a béke fentartása végett folytatott fáradozások sikere egy dolgon múlt: az orosz mozgósításon. Oroszország a jó szándéku tárgyalások tetőpontján, a mikor kezdett némi kilátás mutatkozni a békés eredményre, hirtelen elrendelte az általános mozgósítást s ezzel fenyegette nemcsak Ausztria-Magyarországot, hanem a szövetséges Németországot is s egyszerre elvágta a béke fonalát. Ebben Német Alfréd felfogása egyezik a magyar publicisztika legkiválóbbjainak, közte gróf Andrássy Gyulának felfogásával is, — szemben a német publicisztikával, a mely kivált kezdetben leginkább az angolokra hártotta a felelősség súlyát. S hogy a magyarok láttak tisztábban, ezt mutatja az is, hogy újabban már a német publicisztika is mindjobban ehhez a felfogáshoz hajlik.

A másik főprobléma, a melylyel a könyv foglalkozik, Belgium semlegességének megsértése. Ebben a könyv is döntőnek mutatja be az u. n. brüsszeli okiratokat, melyeket a németek a brüsszeli külügyminiszterium iratárában találtak s melyek teljességükben itt jelennek meg először magyarul. Ezekből kiderül, hogy Belgium semlegessége már nem állott fenn a háború kitörésekor, maga a belga kormány sértette meg abban a pillanatban, a mint titkos szövetségre és katonai egyezsége lépett az angolokkal és francziákkal.

Sok más részletkérdés is megvilágosodik e könyvből, a mely nemcsak a mai nemzedék tájékoztatója, hanem a jövő történetírásának is fontos forrásgyűjteménye lesz.

A könyvet a Franklin-Társulat igen szép kiállításban adta ki. Ára nyolcz korona.

FIGYELŐ ŐRS A STRYPA MELLETT.

A KELET-GALICZIAI HARCZTÉRRŐL. — Balogh Radolf, a harcztérre kiküldött munkatársunk felvétele.

A FEDEZÉKEK TETEJÉN SÜTKÉREZŐ HUSZÁROK.

A KELET-GALICZIAI HARCZTÉRRŐL. — Jelfy Gyula, a harcztérre kiküldött munkatársunk felvétele.

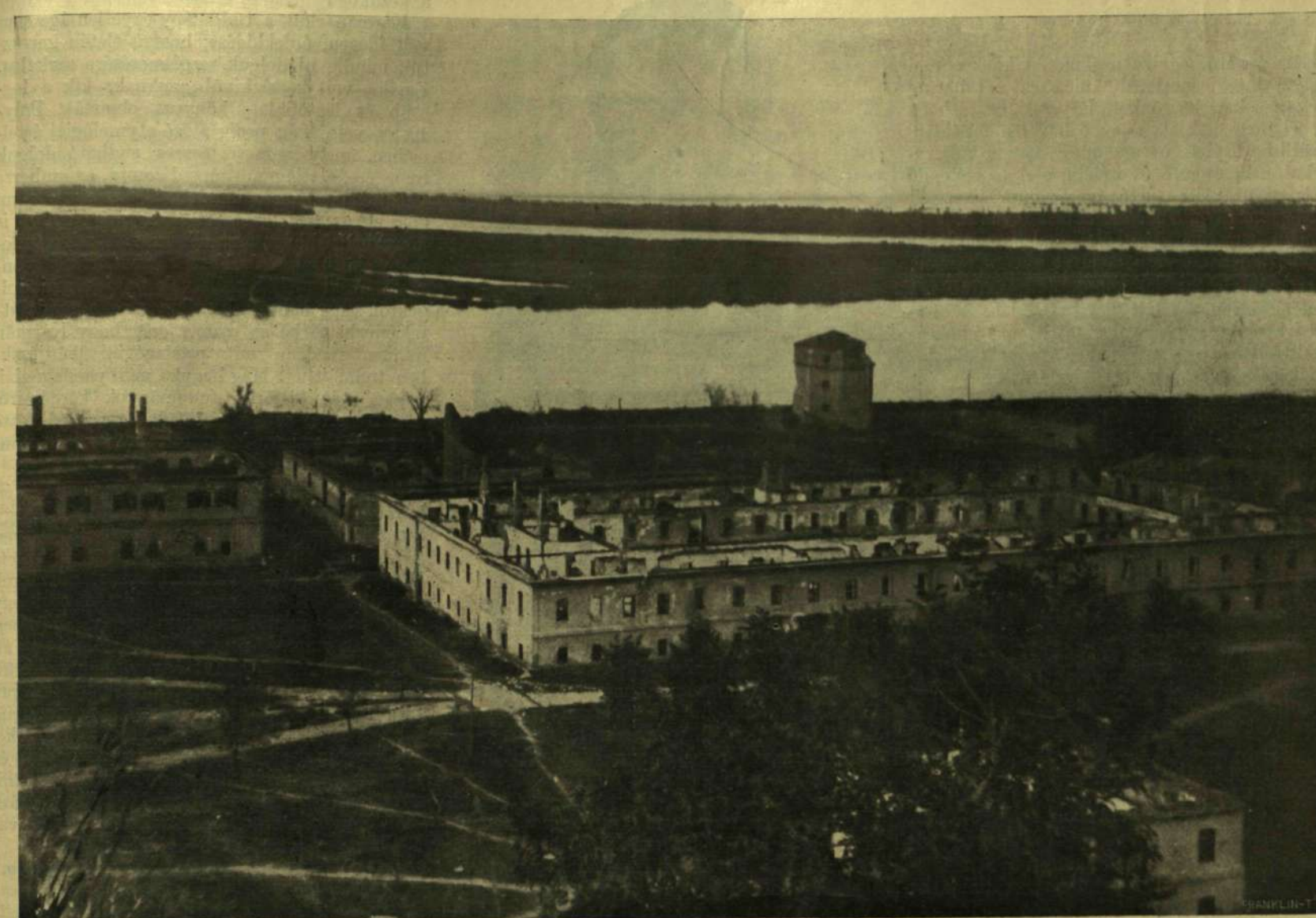

CSAPAT-ÁTSZÁLLÍTÁS A BELGRÁDI PARTRA.

CSAPAT-ÁTSZÁLLÍTÁSRA KÉSZ HAJÓK A ZIMONYI PARTON.

KÉPEK AZ ELFOGLALT BELGRÁDBÓL. — Jelfy Gyula, a harostérre kiküldött munkatársunk főlvételei.

A KALIMEGDÁN ÉSZAKI RÉSE A NYE-BOJSZE TORONYNYAL BELGRÁDBAN.

ELHÓDÍTOTT SZERB FEDEZÉKEK A BELGRÁDI SZÁVA-PARTON.

KÉPEK AZ ELFOGLALT BELGRÁDBÓL. — Jelfy Gyula, a harostérre kiküldött munkatársunk főlvételei.

KÁRMÁN MÓR.

1843—1915

Kármán Mór egyike azoknak, kiknek a mai magyar intelligencia, de különösen a tanárság nagyon sokat köszönhet. Egyesek egyeseknek többel tartozhatnak, de az ő követendő példái odaálítható élete és működése, kompromisszumokat nem szerető és mindig csak az elérendő célt szem előtt tartó idealizmusa igen sok pedagógusra állandóan hatást gyakorolt és minden ismerőjére a böles és lelkes ember s a szilárd jellemű férfi erejével imponált.

Ha pályafutása külső stációt tekintjük, egy alig az átlagon felüli karriert találunk. Évtizedeken át középiskolai tanár, ki munkája jutalmául az egyetemi tanár címét kapja. Munkásságának súlypontja sohasem az egyetem volt, dacára annak, hogy mint magántanár már igen rég óta tartott philosophiai kollégiumokat, melyekkel látogatottság tekintetében más magántanár előadásai nem igen vetekedhettek. Középiskolai tanári működése, a tanárképzőintézeti főgimnáziumban, sokkal nagyobb hirre tett szert és ennek a különben is kitűnő erővel felruházott intézetnek számos hívet szerzett. Különösen az általa égisztályok-nak nevezett alacsonyabb osztályokban tartott latin órái a tananyag cseztudatos felépítésének és a világos magyarázatnak — akkor még bizonyára öntudatlan — erejével egykönnyen fölül nem multható eredményt értek el minden tanítványánál. Kármán módszereinek az a sajátossága volt a középiskolai osztályokban, hogy jóformán kizárólag az osztály jobb tanítványaival dolgozott együtt, a mi talán a gyengébbeket is jobban előre viszi, mint az ellenkező módszer: a leggyengébbekkel való szakadatlan törődés.

Kármán nem ismert tankönyvet, nem fogadott el grammatikai rendszert, csalhatatlan

KÁRMÁN MÓR.

pedagógiai érzékel, (de a tanulók egyéni hajlamainak legteljesebb tagadásával) maga építette fel minden általa előadott tárgy tervét, a minnek tanítványai csak akkor látták kárát, ha tanulmányaikat más intézetben kellett folytatniuk, de sohasem akkor, ha az ő keze alatt jutottak el az egész tananyag végéhez. Kármán a tanítás ezen subiectív alakítása téren oly tulzásokat is megengedett magának, hogy pl. a latin declináció évszázadok óta hagyományos átvett és bizonyosan módszer szempontjából is egészen irreleváns sorrendjét is felforgatta. Tanulóinak ugyancsak fejükben kellett, hogy legyen a *mensa-mensam*,

ha egyszer eszükbe jutott tankönyvet venni a kezükbe!

Kármán előtt a tudomány egyetlen ága sem volt idegen, érdeklődése, hosszú életén keresztül, mindig új dolgok megismerésére sarkalta. Egyike volt kétségkívül azoknak, kik a legtöbb és legtöbbféle könyvet olvasták. Polyhistor volt, még pedig a szó etymológiai értelmében, mely nem az összes tudható dolgok tömegére, a világra, a társadalomra, az emberre vonatkozik, hanem mindebből csak arra, a mi könyvben feldolgoztatott vagy legalább is könyvbéli feldolgozásra alkalmas. Minden tudomány közül legerősebben a paedagógia vonzotta. A ki csak beszélt vele paedagógiai dolgokról, vagy hallotta beszélni, azzal a gondolat-felvezetéssel be az eszmecseré, hogy Kármán mindent tud, a mit paedagógiai kérdésekben tudni lehet. Még hogyha nem paedagógiai, hanem más történelmi tudományok kérdéseiről volt is szó, azt a szédítő benyomást tette ez a ritka ember, hogy mindent tud és mindent olvasott.

Mégis mi az, a mit a paedagógia terén hazánkban alkotnia sikerült? Bizonyos, hogy tanácsi tárgyalásokban és száz más helyen szavai nem hullottak el nyom nélkül, s az életképes csirákban gyakran hasznos növények sarjadtak, de igazi, meglevő alkotása csak egy maradt: a mintagimnázium, mely különben ma már szintén nem eredeti alakjában áll fenn. — Nem őt, az érvényesülés rendkívüli nehézségeit kell hibáztatnunk, ha nem találjuk kielégítőnek az arányt Kármán paedagógiai tehetsége és munkásságának maradó emlékei között. Mindenki elismerte araválóságát és mégsem tudott idejekorán olyan helyre jutni, a honnan gondolatait nem küzdelmek árán, hanem nyugodt munkával, íróasztal mellől valóshatna volna meg.

k. gy.

A PÁRBAJ.

Regény az orosz katonai életből.

Irtá Kuprin Ivánovics Sándor.

(Folytatás.)

De ezek az apró háztartási fortélyok és fogások vajmi keveset lendítettek Szegezt sorsán. A baromfi egyre pusztult a sok betegségben; a szobák üresen álltak; a kosztosok szidták a főztőt és nem fizettek. És az emberek minden évben négyszer elmaradhatatlanul láthatták, hogy a hosszú, sovány, szakállas Szegezt nyakába veszi a várost és kétségbeesetten pénzt akar felhajtani; a palacsintaformájú pipkájának ellenzője ferdére csúszott a fején és széles, már a háború előtt készült Nikolaj-köpenyge lötyögött a testén, vagy szárnyak módjára röpködött a váll körül.

Most világosság volt szobájában és Romasov, az ablakhoz lépve, megpillantotta Szegezt magát. Ott ült egy kerek asztalnál, a függőlámpa alatt, melyen lehajította kopasz fejét s elmosódott, ráncos, bátoratlan arcát és vörös papírra fércelt gyölesbetétet hímzett, valószínűleg egy kisorosz ingmellére. Romasov megzörgette az ablakot. Szegezt megriadt, félretette munkáját és az ablakhoz lépett.

— Én vagyok, Ivanics Ádám. Nyissa ki egy pillanatra — mondotta Romasov.

Szegezt felkapaszkodott az ablakdeszkára s kidugta a toloablakban kopasz homlokát és feloldalan megkeshedt szakálát.

— Maga az, Romasov hadnagy? Mi baj?

— Itthon van Nazanszki?

— Itthon, itthon. Hova menjen? Oh Istenem... — Szegezt szakála reszketett a toloablakban — a maga Nazanszki szépen falka vitt engem. Két hónapja adom már neki a kosztot s ő mindig csak ígérgeti, hogy megfizet érte. Mikor beköltözött, nagyon kértem, hogy félreértések elkerülése végett...

— Igen, igen, igen... csakugyan... úgy van... — vágott a szavába Romasov szorakozottan. — De mondja meg, hogy van? Beszélhetek-e vele?

— Azt hiszem, igen... mindig fel s alá jár-

kál a szobában. — Szegezt egy pillanatra figyelt. — Épen most is járál. Tudja, világosan és félre nem érthető módon megmondottam neki: Félreértések elkerülése végett, állapodjunk meg abban, hogy a fizetség...

— Bocssáson meg, Ivanics Ádám, nekem azonnal... — vágott a szavába Romasov — ha megengedi, majd eljövök máskor. Most sietős a dolgom...

Tovább ment és befordult a sarkon. A kis kert mélyéből kilágított Nazanszki lámpája. Egy ablak tárva-nyitva állt. Nazanszki kabát nélkül, ingüjjban, a gallérja felgombolva, gyors léptekkel járt fel s alá a szobában; fehér alakja és aranyfürtös feje majd az ablak világosságában fénylett, majd meg eltűnt a fal mögött. Romasov felmászott a kerítésre és megszólította.

— Ki van itt? — kérdezte Nazanszki nyugodtan, mintha várta volna a szolgát és kihajolt az ablakon. Oh! Maga az, Alekszejics Georgij? Várjon! Az ajtó messze és sötét az út. Jöjjen be az ablakon. Adja ide a kezét.

Nazanszki szobája még szegényesebb volt, mint Romasové. Az ablak mellett levő falnál keskeny, alacsony, meghajlott ágy állt, oly sovány, mintha a vasrudjain nem volna más, mint az az egy rőzsaszínű pikétakaró; a másik fal mellett egyszerűen mázolt asztal és két mázolatlan keszkelésű szék állt. A szoba egyik sarkában, közvetlenül a fal mellett egy keskeny fali deszkaszekrényke függött, olyanforma, mint egy szétszegtartó szekrény. Az ágy lábánál egy vörösbőr ütélada, mely telidesteli volt ragatva vasúti szállítószekerekkel. E tárgyakon és az asztalon álló lámpán kívül nem volt a szobában épenességgel semmi.

— Jó napot, barátom, — mondotta Nazanszki, erősen megszorította és megrázta Romasov kezét s egyenesen a szemébe nézett merengő szép kék szemével. — Üljön le ide az ágyra. Hallotta már, hogy beteget jelentettem?

— Hallottam. Nikolajev említett az imént. Romasovnak ismét észbe jutott Nikolajevék legényének szörnyű szava s az arca fájdalommal eltorzult.

— Áh! Nikolajevéknél volt? — kérdezte

Nazanszki hirtelen felélénkülve és szemmel látható érdeklődéssel. — Sűrűn jár hozzájuk?

Az óvatosság bizonytalan, ösztönöszerű érzése, melyet a kérdés szokatlan hangja idézett elő, arra készítette Romasovot, hogy hazudjék. Hanyagult felelt:

— Nem, egyáltalán nem sűrűn, csak történetesen voltam ott.

Nazanszki, még mindig fel s alá járva a szobában, a fali szekrény előtt megállt s ki nyitotta aajtáját. A szekrényben egy üveg vutki állt s mellette, egyforma karikákra szelve, egy alma. Vendégének háttal fordulva, gyorsan töltött magának egy pohárra valót és felhajította. Romasov látta, hogy a háta hogyan remeg görcsösen a vékony gyölesingre alatt.

— Velem tart ön is? — mutatott Nazanszki a szekrényre. — Nem valami kövér falat, de ha akarja, süthetünk tojáslepényt.

— Köszönöm. Majd később.

Nazanszki, kezét a nadrágja zsebébe dugva, tovább járt fel s alá a szobában. Néhány lépés után megszólalt, mintha egy felbeszakadt beszélgetést folytatna tovább:

— Igen. Mindig így gondolkodom. És higgye el, Romasov, boldog vagyok. Az ezrednél holnap mindenki azt mondja majd, hogy részeg vagyok. Hát meglehet, hogy igazuk is van, de még sem egészen. Most boldog vagyok, de egyáltalán nem vagyok beteg és nem szenvedek. Rend szerint el van nyomva értelmem és akaratom. Olyankor egygyölvadok az éhes, gyáva tömeggel és balga, magammal bekétlen, nagyon okos és fontolgató vagyok. Például gyűlölöm a katonáskodást, de magam is katona vagyok. Miért? Az ördög tudja, miért! Egyszerűen azért, mert kicsinykoromtól fogva mindig azt papolták nekem s most megint azt erősíti mindenki, hogy a földolag az életben — szolgálmi, jóllakni és jól ruházkodni. A filozófia, — úgy mondják az emberek — képtelenség, annak való, kire jó örökséget hagyott anyuskája... Erre én aztán oly dolgokat művelek, melyekre egyáltalán nem hajt szívem, életem miatt való állati félelemből oly parancsokat hajtok végre, melyeket hol kegyetlennek, hol meg esztelennek tartok. Létem végig egyforma, mint a kerítés. És sürke,

mint a hadiposztó. Nem merek szerelemről, az emberek egyenlő voltáról és boldogságáról, költészetről és Istenről elmélkedni. Az emberek kacagnak: Ha-ha-ha; hiszen mindez filozófia!... Hogyan gondolkozhatnék egy császári gyalogostiszt magasabbrendű dolgokról? Kacagat, eszeveszett és meg nem engedett dolog az! Ez a filozófia — vigye el az ördög — merő képtelenség, henyé és ostoba fecseges!

Nazanszki megint odalépett a faliszekrényhez, ivott és gondosan bezárta aajtáját. Romasov lomhán, szinte öntudatlanul felállt és hasonlóképen cselekedett.

— Mire gondolt, Niles Vaszili, mielőtt én idejöttem? — kérdezte és kült a nyitott ablakba, úgy, hogy a két lábát és hátát az ablakrámaknak támasztotta. Innen, a világos szobából, az éjszaka még sötétebbnek, még titokteljesebbnek látszott.

— És most elkövetkezik számomra az az idő, melyet azok oly kegyetlen névvel illetnek, — folytatta Nazanszki, nem is hallgatva rá, — Szabadságom ideje. az, Romasov, szellemem, akaratom és értelmem szabadságának ideje. Meglehet, hogy saját szerű, de a legintenzívebb mély, esodálatos lelki életet fogok elni. Mily öröm ilyenkor a nőkről álmodni! — kiáltotta s a szoba legtávolabb eső sarkáig ment, aztán nagy, meggyőző taglejtéssel az ellenkező sarok fele fordult. — Gyakorta gondolok szende, tiszta, szép asszonyokra, csillogó könnyekre és elragadó kacajukra, gyakran gondolok ifjú, szemérmes anyákra, ártatlan, büszke, fehérlelkű leányokra, kik tudnak mindent és nem félnek semmitől. Bizonyára vannak ily nők, Romasov, de mi ketten nem fogjuk meglátni őket sohasem. Ön talán még meglátja őket, de én — soha.

Ott állt most Romasov előtt és egyenesen a szemébe nézett; de szemének ábrándos kifejezéséből és az ajka körül játszódozó meghatározhatatlan mosolyból észre lehetett venni, hogy nem látja azt, a kihez beszél. Nazanszki arca még soha, legjózanabb pillanataiban sem tűnt fel Romasov szemében oly szépek és érdekesnek. Aranyhaja tömött, dús fürtökben hullott magas, tiszta homlokába; tömött, négyyszögletű, kis szőke szakála egyenletes hullámokban vette körül arcát, mintha vassal sütötték volna ki s egész hatalmas, szép feje és előkelő formát, fődelen nyaka egészen olyan volt, mint ama görög hősök vagy bölcsök egyikéé, kiknek remek melliszobrait Romasov látta valahol metszetek ábrázolatában. Tiszta, csak alig észrevehetően nedves szeméi élénken, értelmesen és szeliden néztek a világot. A szabályszerű, szép arcnak még a színe is meglepő volt finom, rőzsás árnyalatával és csak nagyon gyakorlott szem fedezhette volna fel ebben a látszólagos üdeségben — melylyel itt-ott már a vonásoknak bizonyos puffadtsága párosult — a vér alkoholikussá gyuladtságának hatását.

— Szeretem! Férfi szerelme! Mily örvénye a titokzatnak! Mily élv s mily kegyetlen, édes szenvedés! — kiáltotta Nazanszki hirtelen, elragadtatással. Izgatottan markolt a hajába, aztán ismét a szoba sarkához tartott, de odaérve, megállt s arczal Romasov felé fordult. — Szeretem!... Ki érti meg? Piszkos operettek, szemérmetlen képek, orczátlan tréfák, undok versek tárgyává tették. Ezt tettük mi tiszték is. Tegnap itt járt nálam Diez. Épen ott ült, a hol most maga. Az aranykeretű csipetjével szíjzadózott és a nőkről beszélt. Romasov, kedves barátom — ha az állatok, például a kuttyák megértenék az ember, beszédét s egy-kök tegnap hallotta volna, mit beszélt Diez — Istenemre mondom, kifutott volna a szobából szégyenletében. Tudja, hogy Diez jó ember és minden ember jó, Romasov — rossz ember nincs is. De hát ő szégyel másképp beszélni az asszonyokról, szégyel, mert fél, hogy akkor nem tartják cinikusnak, feslett embernek, szoknya-hősnek. E mögött egy általános csalás, hamis férfiaság, a nőket megvető hivalkodás húzza meg magát. S mindez azért, mert a többség a szerelemben, a nő bírában, tudja — véle-ges bírában — durván állatias, önző, titok-szerűen alantas, erkölctelen. Szégyenletesen van lamit... az ördögbe, ki sem tudom fejezni, mi mindent lát. Ez az oka, hogy a többségnek a bírást hidegség, idegenkedés, ellenséges érzés követi nyomán. Az emberek ezért választották

Trafoi.

DÉRY BÉLA FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL A NEMZETI SZALONBAN.

ki a szerelemnek az éjszakát, mint a lopásnak, a gyilkosságnak... A természet e dologban, kedves barátom, csejt vetett az embereknek — csalétekkel és törökkel.

— Igaz, — helyeselte Romasov halkán és szomorúan.

— Nem, nem igaz. — Kiáltotta Nazanszki hangosan. — Én mondom, hogy nem igaz. A természet itt is, mint mindenben, lángeszűen járt el. Ez aztán az oka, hogy Diez hadnagynál a szerelmet undor és túlteltség követi, egy Dante számára pedig elragadó búbáj, tavasz évadja a szerelem! Nem, nem, maga nem hiszi: a szerelemről én most a legnyitabb, testi értelembe beszélek. De a szerelem a kiválasztottak öröksége. Ime egy példa: Minden embernek van zenei hallása, de millióknak csak olyan, mint a csukáknak, vagy Vasszilenkó vezérkari századosnak s e milliók közül csak egyből válik — Beethoven. Így van az mindenben. A költészetben, a művészetben, a bölcsességben... És hallgassa meg, a mit mondok: A szerelemnek is vannak oly magasságai, melyeket milliók közül csak kevesek érhetnek fel.

Az ablakhoz lépett, homlokát Romasov mellett a fal szögletének támasztotta, merengve nézett ki a tavaszi éjszaka meleg sötétiségébe s reszkető, mély, áradó hangon így szólt:

— Oh mily kevéssé értjük meg finom, megfoghatatlan báját, mi durva, henyé, rövidlátó emberek! Tudja-e, mily sokoldalú boldogság és mily igéző győzelem van a nem viszonzott, reménytelen szerelemben? Mikor még ifjú voltam, egy gondolat élt bennem: beleszeretni egy utólréhetetlen, egészen rendkívüli nőbe, tudja, olyanba, kivel sem a multban, sem a jövőben semmim sem lehet közös. Beleje szeretnem az egész életre, neki szentelmem minden gondolatomat! Mindegy volt nekem, mindegy: Kész voltam napszámba állni, inasa, kocsiá lenni — álrühát ölteni, cselhez folyamodni, hogy láthassam őt, bár egy évben egyszer, hogy megcsókolhassam a lába nyomát a lépésben, hogy az életben csak egyszer — oh, mily örületes boldogság! — megérinthessem a ruhája szegélyét. — S hogy az örültek házában halhasson meg, — mondotta Romasov sötéten.

— Oh, kedvesem, hát nem mindegy az? — felelte Nazanszki hévvel s megint fel s alá futkótt a szobában. — Meglehet — ki tudhatja? — hogy az ember akkor egy boldog meseországban él. Mit bánom én: Maga ezen a esodás, valószínűtlen szerelmen veszti esztét; Diez hadnagy

pedig paralysis progressiva és rút betegségek következtében veszti el. Melyik jobb? Képzelve csak, mily boldogság: — egész éjszaka az utca tulsó oldalán a sötétben állni és az imádott nő ablakát nézni. Most világot gyűjtanak belül; a függönyön megmozdul egy arny: nem ő az? Mit tesz? Mire gondol? A világosság kialszik, aludjál nyugodtan, én örömm, aludjál, szerelmem!... A nap végéhez ér — győzelem! Napokon, hónapokon, éveken át felhasználni minden leleményt s megfeszíteni minden erőt, míg végre eljön a nagy, észbontó elragadtatás: kezdedben tartasz egy zsebkendőt, egy konfekt-papírkát, egy elejtett szinlapot, mely az ő kezéből származik. Ő nem tud rólad semmit, soha híreket sem hallja, pillantása elsiklik melletted, a nélkül, hogy meglátna téged. Te pedig ott vagy, mellette, mindig azon a ponton, hogy felaidozzad érte — nem, miért érte — a szélelyeier, a férjéért, a kedveséért, az ölbeli kutyájáért — az életedet, a becsületedet, mindent, a mit az ember áldozatul hozhat. Az ily örömeiket, Romasov, a szép férfiak és hódítók nem ismerik!

— Oh, mily igaz! Mily szép mindaz, a mit mond! — kiáltotta Romasov izgatottan. Már jó ideje leszállt az ablakdeszkáról s ő is fel s alá járt a hosszú, keskeny szobában, mint Nazanszki s minden pillanatan ö-zseütközött vele és megállt. — Mily gondolatok járnak az ön fejében! Beszélmi fogok önnek magamról. Valamikor... szerelmes voltam egy nőbe. Nem itt, hanem még Moszkvában... Amolyan... ficsúr voltam. De ő nem tudott az egészről semmit. Bámulatos gyönyörűségemet leltem abban, hogy mellette ütem és ha dolgozott, kezembe venni a fonalat és gyöngén magam felé húzni. Ennyi volt az egész. Ő nem vette észre, egyáltalán nem vett észre semmit; én pedig széldütem boldogságomban.

— Igen, igen, értem, — intett Nazanszki vidám, biztató mosollyal. — Megérttem önt. Olyan volt, mint a vezeték, mint az elektromos áram? Ugy-e, olyan? A finom, szelid érintkezés egy neme? Oh, kedvesem, szép az élet... Nazanszki, gondolataitól megilletve, hallgatott s köny csillogott a kék szemében. Romasovot is bizonytalan, lágy fájdalom és szinte hiszterikus megilletődés szállta meg. Ez érzelmek egyformán vonatkoztak Nazanszki és sajátmagára.

(Folytatása következik.)

Küstendil.

Római maradványok Belgradcsikban.

A BOLGÁR-SZERB ÖSSZECSAPÁS SZÍNHELYÉRŐL.

A HÁBORÚ NAPJAI.

Október 14. Az ellenség tegnap támadást intézett Tamopoltól nyugatra levő hadállásunk ellen. Háromszoros oszlopokban ment rohamra s az első sorban levőket csak védőpajzsokkal szerelte fel. Csapatunk visszaverték; súlyos veszteséget szenvedett. Bothmer gróf tábornok német csapatai elfoglalták Hajvoronkát és az oroszokat a Strypnán visszavetették. Hindenburg hadserege illuxtól nyugatra és délnyugatra kivetette az ellenséget egy további állásból. Dünaburgnál visszautasították az oroszok támadásait. A nyugati harctéren Ypern és Loos közt az angolok az

egész vonalon füst és gázfelhők mögül támadtak, de támadásuk meghejt; csak Vermellestől északra tudták megvetni lábukat a német legelős árkok kis részében, a honnan aztán kézi gránátokkal kiűzték őket. Ott támadásukat verték vissza. A Champagneban Tahurenál öt francia támadás omlott össze. Az olasz harctéren a Lafran és Vilgereuth fensíkokon s a Dolomit harcvonal egyes támpontjain tűzérési tűz. Rivától délre tűzérésünk elűzte egy alpino zászlóaljat. A tengermelléken a Javoreck-szakaszon megszállottuk az olasz lövészárkok egy részét. A Mrzli Vrh ellen két támadást visszavertünk. A délkeleti (szerb) harctéren csapataink tegnap Belgrad környékéről

délkelet felé előnyomulva rohammal vették be az Erinobrdon, a Čunakon és a Strazarán levő erődítésszerűen elhelyezkedő hadállásokat. Az ellenség, a melynek a foglyok előadása szerint parancsa volt, hogy az utolsó száz emberig kitartson, rendetlen futásban menekült az Avala-hegy felé és az ettől keletre fekvő területre. Veszteségei rendkívül nagyok. Nehéz tűzérésünknek, mint hasonló haditényeknek minden esetben, e siker kivívásánál is dicső része volt. Hasonló kedvezően haladnak szövetségeseink támadásai a Morava alsó folyásánál. Elragadták az ellenségtől a Pozsarevác nyugati, északi és keleti harcvonalán levő hadállásokat.

Október 15. A mi orosz harcterünkön nincs jelentősebb esemény. Hindenburg hadserege Dünaburgtól délnyugatra és délre szokatlanul nagy veszteségekkel verte vissza az oroszok támadásait. Vesselowától északra is összeomlott két orosz támadás. A harmadik támadással zászlóalj-szerűségben benyomultak a német állásba. Az ellentámadás folyik. A nyugati harctéren Vermellestől a németek kivetették állásaikból az angolokat. A Champagneban Auberivétől keletre kitakarították a francziák egy fészket, hol a nagy támadások óta még tartottak magukat. Az olasz harctéren a tirol harcvonalon még tart a tűzérési tűz. Gyalogsági támadások csak a vilgereuthi fensíkon voltak, de mind sikertelenek maradtak. A délkeleti (szerb) harctéren az Erinobrdon előnyomuló osztrák-magyar csapatok az ellenséget a Vinczánál a Dunába szakadó Boleczica-patakon túl vetették vissza. Az alsó Morava mindkét partján előnyomuló német csapatok harcra el foglalták Pozsarevácot. A bolgár 1. számú hadsereg megkezdte a támadást a szerb keleti határon át és birtokba vette a szorosok magaslatait Bjelgradcsik és Knyazevác körül.

Október 16. Az alsó Styr vidékén küzdő csapataink Rafalovkától 20 kilométernyire északra több szívesen védett állásból kivetették az oroszokat. Hindenburg hadserege ellen az oroszok előretörése Dünaburgtól nyugatra kudarcot vallott. Az oroszok támadásait Vesselowtól északra részint csirájukban elfojtották, részint visszaverték. Smorgontól északra és délre is visszavetették az oroszok támadásait. A nyugati harctéren Vermellestől északra, Sonaintól délnyugatra és Le Mesniltől nyugatra meghejtették az ellenséges támadásokat, úgyisint a francziák kísérletét a Leintreytől délre tőlük elragadtatott állások visszafoglalására. Az olasz harctéren Tirolban, az Altissimo északi lejtőin olasz támadást utasítottunk vissza. Egyebütt csak tűzérési tűz. A délkeleti (szerb) harctéren a szövetségeseink támadásai előre haladnak. A Belgrad vidékén előnyomuló osztrák-magyar csapatok az ellenséget üldözve, rohamtávolságra közelítették meg az Avala erődítéseit és elragadták a szerbeknél a Vinczától délre fekvő magaslatokon lévő erősen elhelyezkedő állásokat. Egyik hadosztályunk a csataterén 800 halott és súlyosan megsebesült szerbet szedett össze. Bolgár csapatok harcra el foglalták ki Negotin és Strumica között sok helyen a határhegységeken való átjutást. Zajecvár keleti védműveit elfoglalták.

Október 17. A Kormin-patak mellett erős orosz támadásokat utasítottunk vissza. Hindenburg hadserege Mitautól keletre kivetve az oroszokat állásaikból. Gross-Ecknél a Mitte folyón túlr szorították őket vissza. Dünaburg előtt és Smorgontól délre meghejtették az orosz támadásokat. A nyugati harctéren Vermellestől és Roelincourt környékén ellenséges kézigránát-támadások eredménytelenek maradtak. A Hartmannsweilerkopf nyugati lejtőjét a németek tervszerűen kiirtették. Az olasz harctéren a doberdói fensík északnyugati szakasza ellen több olasz támadás akadályo-

inok omlott össze. Hasonlóképp meghejtették az erre következő újabb, éjjeli támadásokat. Egyebütt tűzérési tűz volt. A délkeleti (szerb) harctéren osztrák-magyar és német zászlóaljak tegnap átkaroló támadással északra és nyugatról rohammal vették be az Avala-hegyen levő szerb állásokat. A belgrad—grocskai ut két oldalán előnyomuló cs. és kir. csapatok elragadták az ellenségtől a Velki Kamien- és Pasuljiste magaslatokat. Szemendriától délnyugatra és Pozsarevácztól délkeletre a németek újra visszavetették az ellenséget. A bolgárok Zajecvár alatt áttörték a Timokon és rohammal vették be a Knyazevácztól keletre emelkedő Glogovica-magaslatot, kétszáz embert fogtak el és nyolc löveget zsákmányoltak. Támadásuk mindenütt előrehalad.

Október 18. Kelet-Galicziában az Ikva mellett és a volyniai várterületen tegnap sem volt jelentősebb esemény. A Kormin-patak mellett és a Styr alsó folyásánál az ellenség több heves támadást intézett ellenünk. Kulikovicsénél, Novo-Sielkinél és Rafalovkánál még folyik a harc. Az összes többi ponton már tegnap estig erősen visszavertük az ellenséget. Veszteségei súlyosak. Korminnál teljesen rendetlenül, fegyverek és felszerelési tárgyak hátrahagyásával menekült. A Szcara felső folyásánál álló császári és királyi csapatok is visszaverték egy erős orosz támadást. Hindenburg hadserege Rigától délre jól halad. Jakobstadttól nyugatra orosz támadásokat vertek vissza. Illuxtól nyugatra három kilométernyire orosz állást kényszerítettünk hataukba. Tovább délre Smorgon vidékén az oroszok többszörös előretöréseit visszavertük. A nyugati harctéren Vermellestől északra messze az ellenséges állásokba kiszögölő német erődítések elleni angol támadások kudarcot vallottak. Tahure mellett és Montreytől délre sikertelen francia támadások. A Schratzmaennnél a francziák támadásukkal talpalatnyi tért se tudtak visszaszerezni. Az olasz harctéren az Isonzo-harcvonalon az ellenség élénkebb tevékenységet fejt ki, Peteanónál, a doberdói fensík északnyugati szakaszán heves olasz támadások, melyek megközelítették állásaikat, visszavertük. A délkeleti (szerb) harctéren az Avala-szakaszon megvert szerb hadosztályok a dél felé vezető út mindkét oldalán vonulnak vissza. Csapatunk támadják a Rajjától északra álló ellenséges csapatokat. Az ellenséget a Macsvában is visszavonulásra kényszerítettük. Az alsó-Morava mindkét partján a német hadosztályok folytatódólag tért nyertek. A bolgárok megszállták a Muslin-

Perczin és a Babin-Zub magaslatait. Odább délre Egripalánkánál túl nyomulnak előre.

Október 19. Az oroszok tegnap az alsó Styr mocsár- és erdővidékében folytatták támadásaikat. A Deraznától északnyugatra fekvő Boguslavka falunál az ellenség három ízben intézett eredménytelenül rohamot egy honvéddadosztály hadállásai ellen. Tüzéssel és közelharccsal vertük vissza. A mieink 3 tiszte és több mint 500 lövő legénységet fogtak el, valamint 2 géppengyvert zsákmányoltak. Egy Kulikovicsén túl előnyomuló orosz hadosztályt újra a keleti partra üztünk vissza. Czartoriják környékén az ellenség egyes pontokon áttört a Styr nyugati partjára. Itt még folyik a harc. Az oroszok Rafalovkától északra is nagy haderővel támadtak meg. Visszavertük őket. 100 embert fogtak el. A helyzet Kelet-Galicziában egyebütt változatlan. Hindenburg hadserege Rigától délre elfoglalt több orosz állást és Borkovicsztól keletre elérte a Dünát. Jakobstadttól északra orosz támadást utasítottak vissza. A nyugati harctéren nincs lényeges esemény. Az olasz harctéren az Isonzo-vonalon a harcok kiterjedése növekszik. A Krmn, a tolemini hidtől Canalenál és Plavánál levő állásaik, valamint a görzi hidtől és a doberdói fensík ellen erős olasz tűzérés heves tüzelést kezdett s ezzel fedezve, az olasz gyalogság számos helyen támadott. A kísérletek gyalogsági és géppengyvertésünkben, valamint tüzérésünknek oldaluk elleni tüzelésében omlott össze. Az olaszok legelsőbb veszteségeik között menekültek vissza lövészárkaikba. Helyenkint beérték azzal, hogy „Avanti”-t kiáltottak, de nem mozdultak ki fedezékeikből. Egy a Monte Sabatino elleni támadást, valamint Peteano mellett több előretörést szintén visszavetettünk. A délkeleti (szerb) harctéren a szövetségeseink hadseregei támadásai tegnap is mindenütt előrehaladtak. A Macsva legnagyobb része birtokunkban van. A Kolubara torkolatának mindkét oldalán a folyón átszállított cs. és kir. csapatok éjjel körül elfoglalták Obrenovác városát és az attól délkeletre fekvő magaslatokat. A Belgradtól délre előnyomuló szövetségeseink csapatok az ellenséget üldözve Ripanpon túl nyomultak előre. Egy osztrák-magyar hadosztály szuroynyval foglalta el a Groczkától délre fekvő Czigányhegyet és össze-kötöttéte létesített az alsó Morava mindkét partján eredményesen előnyomuló német hadosztályokkal. Avela körül és a Groczkától északnyugatra levő állásokért három napot át folytatólag harcoltak csapataink 15 szerb tiszte és 2000 lövő

legénységet fogtak el. A bolgárok elragadták az ellenségtől a Pirottól keletre levő első védelmi vonalat és a Vranja vidékéig nyomultak előre.

Október 20. Kolki körül tegnap is folyt a harc, a nélkül hogy az általános helyzet változott volna. A Putilovka mellett a 49. gyalogezred egy portyázó osztaga leszerelt egy orosz páncélos vonatot, a melynek mozdonyát pár száz lépésnyire állásaink előtt egy gránát taláta és az alkalommal két géppengyvert, számos japán kézi lövegvert, sok löszert és nagymennyiségű hadiszert zsákmányolt. Egyebütt északkeleten nincs újság. Hindenburg tábornagy hadserege Mitautól északra és északnyugatra tovább is előrehaladt. Több ellenséges hadállást elfoglalt. A nyugati hadsintéren a Champagneban Prunoytól északra egy felderítő előretörést tettek. Az olasz hadsintéren az Isonzo-harcvonalon levő hadállásaik ellen intézett erős tűzérési tűz tegnap is egész nap tartott. A doberdói fensík elleni tüzelés hevesége elűzte még fokozódott. Az olasz gyalogság a Krm-szakaszon, a tolemini hidtől ellen, azonkívül a Monte Sabotino, a Monte San Michele és a Vermeglianótól keletre fekvő terület ellen intézett támadásokat, de mindenütt visszavertük, nagy veszteségeket szenvedett. Tegnap a tirol harcvonalon nagyobb harcok voltak. Csapatunk Tre Sassinál és a vilgereuthi fensíkon két-két támadást vertek vissza. Tre Sassinál a harc helyenként kizúvásá fejlődött. A Judicarien-szakaszon, a hol az ellenség az utóbbi időben szintén fokozott tevékenységet fejtett ki, előretolt osztagainak a fő védelmi vonalra vonultak vissza. A délkeleti hadsintéren a Macsvában előnyomuló osztrák-magyar csapatok Sabáczhoz közelednek. Ripanponál és Groczkától délnyugatra az ellenséget kivetkült egy erősen megszállt magaslati állásból. Német csapatok Szemendriától délre kiterőskolták a Rajja alsó folyásán az átkelést és Pozsarevácztól délkeletre Petrovác irányában újra tért nyertek. A bolgárok elragadták az ellenségtől a „Sultan-Tepén” (Egripalánkától délnyugatra) levő erős állásait. Kumanova felé előnyomulva 2000 szerbet fogtak el és 12 löveget zsákmányoltak.

A Jő Pajtás, Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja október 24-iki számába Radó Antal és Endrődi Béla irtak verset, Zöldi Márton elbeszélést, Sebők Zsigmond folytatja A Tamásyak csillaga című regényét, egy vers a vak katonák-

AZ OSTRÁK-OLASZ HATÁR TÉRKÉPE.

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros
Cs. és kir. fensége József főh. udv. szál.
Gyár és iroda: Budapest, VII., Garay-u. 10.

Központi víz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. — Tervek, költségvetések, földméri előirányzatok gyorsan készítenek. ::

LOHR MÁRIA
(KRONFUSZ)
GYÁR ÉS FÜZLET:
VIII., Baross-u. 85.
Telefon: József 2-37.

A főváros első és legrégibb csipkésítő, vegyészítő és kelmefestő gyárl intézete.

Fűzők: II. Fő-u. 27. IV. Eökl-ut. 6. Kecskeméti-u. 14. V. Harmad-u. 4. VI. Teréz-körút 39. Andrássy-ut. 16. VIII. József-krt. 2.

ROZSNYAY PEPSIN BORA.
Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen.
Étkezés közben véve, megóv a gyomortelheléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.
Kapható: minden gyógyszertárban valamint Rozsnyay Mátyás Arad, Szabadság-tér 8.

Fotoczikkek
és fényképezőgépek, tábori lámpák legnagyobb választékban. „F” árjegyzék ingyen. — Villanyos tanácsok és szoblaművésztől külön árjegyzék ek.
CHMURA
BUDAPEST, IV., Ferenciek-tere 2.

Zongora- és cimbalomtulajdonosoknak
nálkülözhetetlen a most megjelent zongora- és cimbalom hangolási kézikönyv, melynek segítségével bárki egyedül hangolhatja és szervizelheti zongoráját vagy cimbalomját. — Ára egy füzetnek egy korona. — Kapható a kiadónál.
Wagner „Hangszer-Király”-nál Budapest, József-körút 15.
Egy zongorahang hangverseny-cimbalom olcsón eladó. — Fényképes árjegyzék ingyen. — Megrendelésre előleg küldendő.

RENDELÉSÉNL SZÍVESKEDJÉK LAPUNKRA HÍVATKOZNI.

Amputált Ön?
Akar elegáns, a czélnak teljesen megfelelő mulábat v. műkezet? Ez esetben szíveskedjék biralommal a 35 év óta fennálló, legjobb hírnévnek örvendő **KELETI I.** budapesti orthopédiai műintézethez fordulni. ::
Elegáns, könnyű járás! Kifogástalan technikai kivitel! Mérsékelt árak!
Azonkívül gyárt és raktáron tart: Testgyógyászati gépeket, orthopéd műtőket, Csász. és kir. szabadalmazott sérvkötőket, hasköteket, gummiharisnyákat, valamint az összes betegápolási cikkeit.
Betegtoló kocnikat tak részre legártékabb kivitelben! — 3000 ábrával ellátott legújabb árjegyzék ingyen és bérmentve küld:
Keleti I. testgyógyászati gépek és gummiárak gyára Budapest, IV., Koronaharaszeg-u. 17.
(női kiszolgálás) Koronaharaszeg-utca 14-16. sz.

ról szól, P. Ábrahám Ernő érdekes történetet mond el, Faragó Géza kedves képet rajzolt, Madarassy Erzsébet kedves mesét mond el, Zsigai bácsi mulatságos mókát, Krúdy Gyula folytatja A szorgalmas Berta című regényét. A rejtvények, szerkesztői izenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A Jó Pajtás-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyed évre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal. (IV. ker. Egyetem-utca 4.)

HALÁLOZÁSOK.

Hősi halált haltak: Sebők József, az első honvéd gyalogoszred tartalékos főhadnagya, a harmadosztályú hadidiszitményes katonai érdemkereszt és a szignum laudis tulajdonosa 31 éves korában az olasz harctéren. — Szepiák József dr., a m. kir. 30-ik honvéd gyalogoszred tart. hadnagya, Körmöczbánya sz. kir. és bányaváros gazdasági tanácsnoka a harctéren 33 éves korában. — Herczog Ferencz honvédszász és zászlóaljsegédtiszt a smardovai (Dubno melletti) éjjeli támadás alkalmával 23 éves korában. — Hermányi-Sztankay Gusztáv, a beszercezbányai 16. honvéd gyalogoszred hadapródja az északi harctéren. — Molnár Béla zászlós 33 éves korában. — Forstmalger Rikárd, végzett joghallgató, a keletgalicziai harctéren. — Fekete Armin m. kir. adótitst, a 62-ik gyalogoszred tartalékos zászlós, az I. és II. osztályú vitézségi érem tulajdonosa az északi harctéren, 30 éves korában.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Idősb tolnai gróf Festetics Bennó 61 éves korában Dunaharaszti. Testvérbátyja volt gróf Festetics Géza székesfővárosi alpolgármesternek. — Klobusiczky Blaskovich Lajos nyug. államasuti főfelügyelő, 48-as honvéd 81 éves korában Budapest. — Szentkötölmai Faragó Antal nyug. postamester 83 éves korában Adonyban. — Rosenberg Soma dr., volt közegés és kórorvos, a Magyarországi Nyomdászok és Betűöntők Országos Segítőegyesülete által fönrtartott abbáziai Gutenberg-szanatórium igazgató-orvosa, Budapest. — Bálint Sándor székesfővárosi törvényhatósági bizottsági tag 76 éves korában. Budapest. — Idősb GERMÁN GYULA

óraműves, az óráspartestület díszelnöke, 68 éves korában, Budapest. — Hort József mérnök, magyar kir. államasuti nyug. felügyelő, 64 éves korában Nagyváradon. — Kuloncsics Pál szabadkiszentgyörgyi plébános. — Szegő Imre jószágigazgató 45 éves korában Budapest. — Fertics Antal kántortartató 66 éves korában Tamásban. — Özv. Koppély Adolphe, szül. hatvani Deutsch Róza, a kit jótékonyágáról mindenütt ismertek és tisztelték, 86 éves korában Budapest. — Özv. Ábránfalvi Ugron Jánosné, szül. losádi Györfy Ágnes báróné, a II. oszt. Erzsébet-rend tulajdonosa, 71 éves korában Székelykeresztúron. — Gyulavarsándi Névesy Sarolta báróné, 63 éves korában Récsén. — Özv. bártfai Glac Antalné, szül. kisterpesti Markovits Vilma 60 éves korában Debreczenben. — Gruz Albertné, szül. Erdy Róza, az Erzsébet-rend bölgye Budapest. — Özv. Somlyófalvi Mihálybázi vesei dr. Vecsey Gyuláné szül. Persay Vilma, 62 éves korában Budapest. — Özv. Zalaváry Gyuláné, szül. Payer Mária 70 éves korában Szőlőgyörkben.

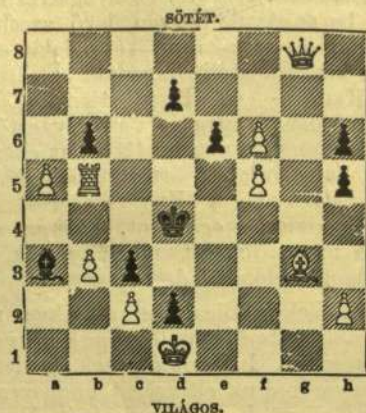
EGYVELEG.

* Ötezer millió korona arany — egy rakáson. Newyorkban, az Unió pénzügyminiszteri palotája alatt Mr. Veagh, a jelenlegi kincstáros ötmelet mélységben pánczélpalotát épített, a melyben az Egyesült-Államok készpénzvagyonát fogják elhelyezni. Ez a vagyon már jelenleg több mint ötezer millió korona, legnagyobb részét aranyrudakban és évenként még ötszáz millióval növekszik, mert az Unió kormánya ennyi értékű aranyat vásárol minden esztendőben és helyette természetesen megfelelő értékű bankjegyeket bocsát ki. Az Unió kincstára eddig több newyorki épületben volt elhelyezve, de ezeknek pánczéltérmei már nem elegendők befogadni a rengeteg pénzt. Az új kincstár aczéltérmeinek költsége közel négy millió korona. Azért helyezik a termeket a föld alá, hogy minden tűzveszedelemtől megóvják azokat.

Édes anyám lánya vagyok! Ez a Sas Náci-tól való tüzes csárdás járja most a harctéren levő és onnan jövő magyar katonák között. Hanglemeze Berkes Béla udvari cigányi játszotta, szívből, úgy ahogy ő Sas Náci nótáit szereti muzsikálni. Kétúró Columbia hanglemezen eredeti felvételen Wágner a „Hangszer-Király”-nál kapható, a világhírű Columbia hanglemez- és beszélgépgyár főraktárában (Budapest, József-körút 15.) Fényképes hangszeregyezéket és dalszöveges lemezmuort a Wágner cég kívánatra ingyen küld.

SAKKJÁTÉK.

2975. számú feladvány Leopold R.-től Fűbingenben.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

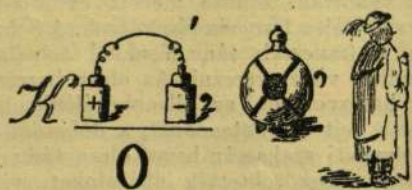
Szerkesztői üzenetek.

A csár. Nagyon szentimentálisan és naívn fogja fel a csár alakját; általában az egész vers példája a naivságnak.

Feleségemnek. Nincs benne poétai szellem; a verse próza, a mondanivalónak nincs semmi súlya.

Szól a legény bánatosan. Zeneműveket egyáltalán nem szoktunk közölni.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 88-dik számában megjelent képtalány megfejtése: Czuczor Gergely.

Feladó szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztőség troda: Budapest, IV., Vármege-utca 11.

Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV. Egyetem-utca 4.

Urmánczy Nándorné Szakácskönyve az úri világ izlése.

A könyv ára 3 korona 60 fill.
A szerző könyvének tiszta
jövedelmét a háború árvái
felségítésére fordítja.

Eltér az eddigi sablonos rendszertől.
A mai viszonyokhoz alkalmazkodik.
Közel 500 eredeti ételreceptjét a
szerző maga próbálta ki és a ki
utána csinálja biztosra mehet.
Főszempontja: takarékoság, izle-
tesség, egészség.
Kiállítás művész: címfedélét Glatter
Gyula festőművész rajzolta.

Franklin-Társulat kiadása.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrassy út 21.

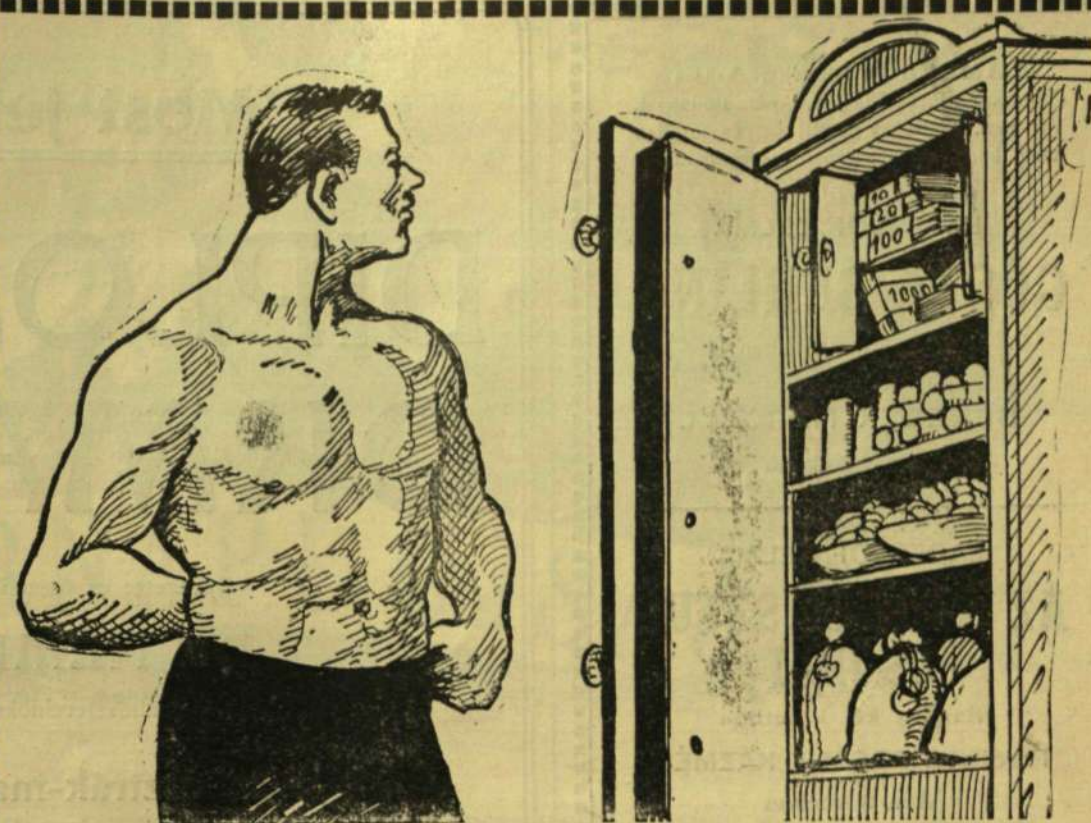
LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest,
VI. ker., Andrassy-út 21. sz. és minden
hazai könyvkereskedésben megrendelhető:

SHAW BERNARD
CASHEL BYRON
MESTERSÉGE

Fordította
BENEDEK MARCELL
Ára 4 korona

SUDERMANN
ÉNEKEK ÉNEKE

Regény két kötetben
Fordította
SEBASTYÁN KÁROLYNÉ
Ára 8 korona

Kincsek garmadája

nem ér annyit, mint az

Régi latin közmondás tartja

erő és egészség. ép test, ép lélek.

A test épségének első kelléke

aczélos, ruganyos izmok.

Friss duzzadó egészség jár a nyomában a jól ápol
izmoknak. Erre pedig felülmulthatatlan háziszser a

DIANA sósborszesz

A valódi Diana sósborszesz úgy külsőleg bedörzsölésekre,
mint belsőleg csukorra vagy vízbe cseppentve, használható. Rögtöni
fájdalomcsillapító, frissítő, hűsítő háziszser. Első segítség a házban.

Főelárúsító:

Diana Kereskedelmi Részvénytársaság

eladási osztálya

Budapest, V., Nádor-utca 6.

KAPHATÓ MINDENÜTT

Ára 60 fillér.

NIMRÓD

Képes vadászati és versenysport ujság.

Minden számában sok érde- az összes bérbeadó vadász-
kes vadászati fénykép-felvéte-
letek közöl. Szakszerű cikkei-
ismert íróink írják. Rovataiban
minden vadászati ügyben fel-
világosítást kap az olvasó és

Mutatványszámot a kiadóhivatal szívesen küld
Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

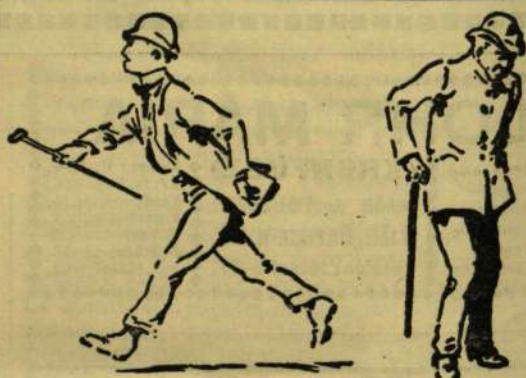
A Magyar Könyvtár szenzációs száma!

Álszakáll vagy paróka az embert csak akkor teszi fel-
ismerhetetlenné, ha egyszersmind a szemöldökét is
megváltoztatja. Az átlóközésként a homlok és a koponya-
rés is fontos szerepet játszik. Ha összehasonlítjuk
a két első képet, azonnal észrevehetjük, mennyire
megváltoztatja az arcot a szemöldökök sűrűsítése és
a homlokba fésült haj hátrasimítása. A 3. kép azt a
változást mutatja, a melyet álszakáll és paróka idéz elő.

Ez a pillangó egy várnak a körvonalait és az ott lévő
ágyúk elhelyezését és minőségét ábrázolja. A szár-
nyakra rajzolt jelek a vonalak között nem jelentenek
semmit, a vonalakra tett pontok azonban pontos fel-
világosítással szolgálhatnak az ágyúk fajtájáról és nagy-
ságáról.

Ujabb példa arra, hogyan változtathatja meg az
ember a külsejét. Az átlóközésként két pillanat alatt
történt.

A hadikémekről általában és különösen az angol kémrendszer titkairól

rendkívül érdekfeszítő leleplezéseket tartalmaz
a „MAGYAR KÖNYVTÁR” legújabb füzeté:

EGY ANGOL ALTÁBORNAGY KÉMKEDESE

SIR ROBERT BADEN-POWELL ÖNVALLOMÁSAI

ÁRA 60 FILLÉR.

**Urmánczy Nándorné
Szakácskönyve
az úri világ izlése.**

A könyv ára 3 korona 60 fill.
A szerző könyvének tiszta
jövedelmét a háború árvái
felségítésére fordítja.

Eltér az eddigi sablonos rendszertől.
A mai viszonyokhoz alkalmazkodik.
Közel 500 eredeti ételreceptjét a
szerző maga próbálta ki és a ki
utána csinálja biztosra mehet.
Főszempontja: takarékoság, izle-
tesség, egészség.
Kiállítása művészi: címfődelét Glatter
Gyula festőművész rajzolta.

Franklin-Társulat kiadása.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrassy út 21.

**FÉNYES LÁSZLÓ,
LANDAU BÉLA,
SZÉP ERNŐ
KÖZLEMÉNYEIT**

és az 1914. évi novemberi és decem-
beri harctéri eseményeket tartalmazza

**A VILÁGHÁBORÚ
NAPLÓJA**

NEGVEDIK FÜZETE.

A MAGYAR KÖNYVTÁR ÚJ SOROZATÁBAN.

Ára 60 fillér.

MINDENÜTT KAPHATÓ.

A VÖRÖS KERESZT

(A genfi egyezmény ismertetése).

Irta:

MOLNÁR VIKTOR

nyug. államtitkár

Ára 60 fillér.

Megjelent a Magyar Könyvtárban.

**Rendeléseknél szívesked-
jék lapunkra hivatkozni.**

LAMPEL R. könyvkereskedése,
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest,
VI., Andrassy-út 21. és minden hazai
könyvkereskedésben megrendelhető:

GYULAI PÁL

**EGY RÉGI UDVARHÁZ
UTOLSÓ GAZDÁJA**

Beszély

Dörre Tivadar rajzaival

Negyedik kiadás

Ára díszkötésben 4 korona

GYULAI PÁL

NŐK A TÜKÖR ELŐTT

Beszély

Fesztly Árpád rajzaival

Harmadik kiadás

Ára díszkötésben 5 korona

Most jelent meg!

**DIPLOMÁCIAI
OKMÁNYOK**

Bevezette és összefüggésük szerint feldolgozta

Dr. NÉMET ALFRÉD

miniszterelnökségi miniszteri titkár.

Az osztrák-magyar vöröskönyv,
a német fehérekönyv, az angol
kékkönyv, a francia sárgakönyv,
az orosz narancssárgakönyv, a
belga szürkekönyv és a szerb
kékkönyv hivatalos okiratai. ::

E munkának nagy érdekessége
abban van, hogy a háború küszö-
bén lefolyt diplomáciai akciók ok-
mányait összefüggésük szerint cso-
portosítja és magyarázza, ami által
mindenki világos képet nyer a világ-
háború okairól és előzményeiről.
:: Terjedelme 640 oldal. ::

E mű teljes anyagát adja az összes
hatalmak diplomáciai aktagyűjtemé-
nyeinek, melyek egész terjedelmük-
ben még magyarul meg nem jelentek.
Különös aktualitást nyer az elkövet-
kezendő békétárgyalások idején, mert
a tárgyalások egyik kiindulópontjául
az okmányok fognak szerepelni.

Ára 8 korona.

Franklin-Társulat kiadása.

Mindenütt kapható.

44. SZ. 1915. (62. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, OKTÓBER 31.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek: Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A Világkrónika-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldíj is csatolandó.

A KONAK TRÓNTERME.

AZ ELFOGLALT BELGRÁDBÓL. — Jely Gyula, a harctérre kiküldött munkatársunk felvétele.